

Ježíš učí učedníky I.

MAREK 8,22–9,50

Texty na tento týden

Mk 8,22–38; Mt 20,29–34; J 12,25; Mk 9,1–50; Mal 4,5,6; L 9,30,31

Základní verš

„Zavolal k sobě zástup s učedníky a řekl jim: ‚Kdo chce jít se mnou, zapří sám sebe, vezmi svůj kříž a následuj mne.‘“ (Mk 8,34)

První polovina Evangelia podle Marka se zaměřuje na to, kdo je Ježíš. Jeho mocné učení a působivé zázraky ukazují stejným směrem: On je Mesiáš. V polovině evangelia nastává zvrat, když se Ježíš zeptá učedníků, za koho ho považují oni.

Petr odpoví na tuto otázku velmi jasně a přesvědčivě (Mk 8,27–30). Hned nato začne Ježíš vysvětlovat, kam směřují jeho kroky jako Mesiáše. My dnes víme, že jeho cílem byl kříž.

Od závěru osmé kapitoly až do konce desáté kapitoly se Ježíš zaměřuje na vyučování svých učedníků během různých cest. V těchto kapitolách se nacházejí i jeho předpovědi o kříži. Po nich bude následovat vysvětlení toho, co znamená být učedníkem. Jedná se o velmi důležitá naučení, která jsou aktuální i dnes.

V této části Evangelia podle Marka (Mk 8,22–10,52) se setkáme s uzdravením dvou různých slepců. Jedno uzdravení se nachází v polovině osmé kapitoly (Mk 8,22–26), druhé v závěru desáté kapitoly (Mk 10,46–52). Tyto zázraky ilustrují, že učednictví má duchovní rozměr, který v sobě zahrnuje pochopení, kdo Ježíš je a kam směřuje. Tak jako jeho učení před dvěma tisíci lety oslovilo a formovalo dvanáct učedníků, tak mění i dnešní učedníky a učí je, že součástí následování Ježíše je obětování se a že zároveň takové následování přináší velkou odměnu.

Osnova lekce

Osmá a devátá kapitola nás přivádí do druhé části Markova evangelia, v níž se Ježíš (směřující nyní do Jeruzaléma) bude věnovat tomu, aby učedníky naučil, co je smyslem jeho služby a co znamená být jeho následovníkem.

- Mk 8,22–30: „Prohlédnutí“ slepce i učedníků (neděle)
- Mk 8,31–38: Naučení o tom, co znamená následovat Ježíše (pondělí)
- Mk 9,1–29: Proměnění na hoře a vysvobození posedlého (úterý)
- Mk 9,30–41: Naučení o opravdové velikosti (středa)
- Mk 9,42–50: Naučení o zodpovědnosti za druhé (čtvrtek)

Budování společenství

- Podělte se ve skupině o to, co jste v posledním týdnu zažili. Jak vás tento prožitek ovlivnil ve vašem duchovním životě?
- Řekněte ostatním o situaci, kdy jste v poslední době vnímali výrazný projev Boží přítomnosti ve vašem životě. Vyjádřete veřejně Bohu své poděkování.

VIDĚT NAPROSTO JASNĚ

²⁴On pozvedl oči a řekl: „Vidím lidi, vypadají jako stromy, a chodí.“²⁵Potom mu znovu položil ruce na oči; slepý prohlédl, byl uzdraven a viděl všechno zcela zřetelně.²⁶Ježíš ho poslal domů a přikázal mu: „Ale do vesnice nechod!“ [...]

²⁹Zeptal se jich: „A za koho mě pokládáte vy?“ Petr mu odpověděl: „Ty jsi Mesiáš.“³⁰I přikázal jim, aby nikomu o něm neříkali. (Mk 8,24–26.29.30)

Osobní studium

Přečti si text Mk 8,22–30. Proč Ježíš potřeboval k uzdravení slepého dva doteky? Jaké poučení vyplývá z tohoto příběhu?

Evangelia uvádějí několik textů o nevidomých, které Ježíš uzdravil. Kromě dnešního textu nacházíme u Marka také záznam o uzdravení Bartimaia (Mk 10,46–52). Matouš hovoří o uzdravení dvou slepců (Mt 20,29–34) a J 9 vypráví příběh o tom, jak Ježíš uzdravil člověka slepého od narození, kterého poslal, aby se umyl v rybníku Siloe.

Náš dnešní příběh je však v mnohém jedinečný. Objevuje se pouze u Marka a je to jediný Ježíšův zázrak, který k dokonalému uzdravení vyžaduje dva činy. Součástí příběhu je citlivě působící detail, že Ježíš vzal muže za ruku a vyvedl ho ven za vesnici (Mk 8,23). Z Ježíše vyzařuje soucit s mužem a pochopení pro jeho utrpení.

Ale proč dva doteky? Jelikož jde o jediný zázrak, který zahrnuje dva doteky, nezdá se pravděpodobné, že by při tom prvním Ježíši nestačila jeho moc. V tomto případě jde spíše o „hrané podobenství“, které ilustruje, jak někdy trvá delší dobu, než se u člověka rozvine duchovní vidění. Takový výklad

potvrzuje literární zpracování perikopy. Ježíšovo vyučování učedníků o jeho smrti a vzkříšení je zde orámováno uzdravením jednoho nevidomého na začátku a druhého na konci. Obnovení zraku se stává metaforou pro vnímavé a chápavé učednictví.

Učitelé milují otázky. Často jsou klíčem k žákovu pochopení. V této pasáži nastává v Evangelii podle Marka zlom. Potvrzují to tři charakteristiky:

1. Ježíš se ptá svých učedníků, za koho ho považují. To nikdy předtím neudělal.
2. Petr je první osobou, která není posedlá démonem, a přesto prohlašuje, že Ježíš je Mesiáš.
3. Hned po zjevení, kdo Ježíš je, začíná Učitel vysvětlovat, že směřuje ke kříži.

Proč Ježíš vyzývá své učedníky, aby nikomu neříkali, že je Mesiáš? Může se zdát, že taková výzva je v rozporu s myšlenkou nastolení Božího království. V Ježíšových dnech se však „mesiáš“ zmiňoval především v politickém kontextu. Měl svrhnout římskou nadvládu a vysvobodit Izrael z područí cizí moci. Ježíš se nechtěl stát a ani se nestal takovým „mesiášem“. To je také důvod, proč učedníky vybízí, aby mlčeli o jeho identitě.

Aplikace

Kdy může nastat situace, že je lepší mlčet a nešířit některé informace, i když jsou pravdivé?

CENA UČEDNICTVÍ

³⁴Zavolal k sobě zástup s učedníky a řekl jim: „Kdo chce jít se mnou, zapří sám sebe, vezmi svůj kříž a následuj mne. ³⁵Neboť kdo by chtěl zachránit svůj život, ten o něj přijde; kdo však přijde o život pro mne a pro evangelium, zachrání jej. ³⁶Co prospěje člověku, získá-li celý svět, ale ztratí svůj život?“ (Mk 8,34–36)

Osobní studium

Přečti si text Mk 8,31–38. Co Ježíš říká o ceně za následování Krista?

Učedníci dospěli ve vztahu k Ježíši k rozhodujícímu bodu. Od nynějška vědí, že je Mesiáš. Čtenáři Marka to však vědí už od úplného začátku knihy (Mk 1,1), a proto mají oproti často zmateným a tápajícím učedníkům výhodu.

Když Ježíš poprvé povolal učedníky, řekl jim, že je učiní rybáři lidí (Mk 1,17). Nezmínil žádné problémy ani možné potíže. Ale teď, když už opravdu vědí, kdo je, odhaluje jim cíl svého poslání – že je nutné, aby hodně trpěl, byl zavržen a zabit, a nakonec po třech dnech vstal z mrtvých.

Pro učedníky je to nesmírně šokující zpráva! Petr, který právě vyznal, že Ježíš je Mesiáš, si ho vezme stranou a začne mu vyčítat, že říká takové věci. Autor popisuje celý příběh formou nepřímé řeči. Až na konci nechá promluvit přímo Ježíše: „Jdi mi z cesty, satane; tvé smýšlení není z Boha, ale z člověka!“ (Mk 8,33). Tato slova musela Petra nesmírně zabolet. Ježíš nazývá Petra

satane a říká mu, aby mu nestál v cestě, protože takové myšlenky nejsou v souladu s Boží vůlí.

„Petrova slova nemohla Ježíši v jeho těžké situaci pomoci ani jej potěšit. Nebyla v souladu s plánem milosti, který Bůh připravil pro ztracený svět, ani s učením o oběti, které přišel Kristus představit na svém vlastním životě.“ (DA 415; TV 266)

Ježíšovi následovníci jsou povoláni ke stejnému cíli jako on – přijmout kříž a následovat ho. Ukřížování bylo v Římské říši nejkrutějším, nejohroživějším a nejvíce ponižujícím způsobem popravy. Každý se chtěl kříži vyhnout. Proč by tedy někdo měl chtít nést kříž jako symbol své oddanosti Ježíši?

Ježíš vysvětluje nejen cenu učednictví, ale také jeho velký význam. V paradoxu křesťanské víry se ztráta života stává způsobem, jak jej získat. Naproti tomu snaha získat celý svět, ale přijít o věčný život, působí absurdně. Elegantně to vyjádřil misionář Jim Elliott ve svém deníku ze dne 28. října 1949: „Není hlupák ten, kdo se vzdává toho, co si nemůže nechat, aby získal to, o co nemůže přijít.“

Aplikace

„Kdo miluje svůj život, ztratí jej; kdo nenávidí svůj život v tomto světě, uchrání jej pro život věčný“ (J 12,25). Jakou osobní zkušenost máš s těmito slovy?

NA HOŘE PROMĚNĚNÍ A POD NÍ

²Po šesti dnech vzal s sebou Ježíš jen Petra, Jakuba a Jana a vyvedl je na vysokou horu, kde byli sami. A byl proměněn před jejich očima. ³Jeho šat byl zářivě bílý, jak by jej žádný bělič na zemi nedovedl vybělřit. ⁴Zjevil se jim Eliáš a Mojžíš a rozmlouvali s Ježíšem. [...]

²³Ježíš mu řekl: „Můžeš-li! Všechno je možné tomu, kdo věří.“ ²⁴Chlapcův otec rychle vykřikl: „Věřím, pomoz mě nedověře.“ (Mk 9,2–4.23.24)

Osobní studium

Přečti si text Mk 9,1–13. Čeho byli svědky Petr, Jakub a Jan během noci strávené na hoře?

Ježíšova předpověď, že „někteří z těch, kteří tu stojí, neokusí smrti, dokud nespasí Boží království přicházející v moci“ (Mk 9,1), se naplnila během několika dní, kdy vzal Petra, Jakuba a Jana na vysokou horu. Ze všech učedníků vzal jen tyto tři, aby byli svědky jeho proměnění ve slávě nebeského království.

Elijáš a Mojžíš přicházejí z nebeských výšin, aby si povídali s Ježíšem. Lukáš poznamenává, že mluvili o Ježíšově „odchodu“ (řecky *exodos*), který se měl brzy uskutečnit v Jeruzalémě (L 9,30.31). Tato scéna naplněná nebeskou slávou má v sobě obsažené poselství o Ježíšově smrti na kříži (srovnej s Mk 9,9). Právě tato zkušenost měla posílit naději učedníků, až uvidí, že Ježíš je ukřižován.

Po návratu z hory se následující ráno tři učedníci Ježíše ptají na učení farizeů o příchodu Elijáše. Tato myšlenka je pravděpodobně spojena s očekáváním, že před příchodem Mesiáše se nejprve objeví Eliáš (porovnej s Mal 4,5.6). Ježíš odpovídá, že Eliáš už přišel. Těmito slovy odkazuje na Jana

Křtitele. Tak jako byl zabit Jan, i Ježíš zemře rukama nepřátel pravdy, ale po třech dnech vstane z mrtvých.

Po noci naplněné nebeskou slávou se na úpatí hory odehrála scéna naplněná smutkem a nepochopením (viz Mk 9,14–29). Devět učedníků se setkalo s chlapcem posedlým demony, ale nedokázali ho uzdravit. Když na scénu přichází Ježíš, rozběhne se k němu velký zástup lidí – učedníci, zákoníci a mnoho přihlížejících. Problém se týká „zlého ducha“, který má nad chlapcem moc. Zdá se, že Ježíš se nezvykle dlouho vpytává na podrobnosti této posedlosti. Na otce už je to moc a vyhrkne: „Ale můžeš-li, slituj se nad námi a pomoz nám“ (Mk 9,22).

Ježíš velmi citlivě vnímá, co se odehrává, a v otcových slovech zachytil vyjádření pochybností. Ježíšova odpověď je reakcí na tyto pochybnosti. Jeho slova lze parafrázovat takto: „Jak to myslíš, když říkáš: ‚můžeš-li‘“ (Mk 9,23)? Najednou jako blesk z čistého nebe projede otcem myšlenka, že problém nemá jen jeho syn, ale i on. Má pochybnosti a nedostatek víry. A to by dokonce mohlo vést k tomu, že jeho syn nebude uzdraven. Zoufalý otec se chytá Ježíšova milosrdenství se slovy hodnými zapamatování: „Věřím, pomoz mé nedověře“ (Mk 9,24). Po těchto slovech Ježíš chlapce uzdravuje.

Aplikace

Byl jsi někdy vystaven situaci, kdy jsi i ty volal: „Věřím; pomoz mé nedověře“? Kdy to bylo? Co ses z toho naučil?

KDO JE NEJVĚTŠÍ?

³⁵Ježíš usedl, zavolal svých Dvanáct a řekl jim: „Kdo chce být první, buď ze všech poslední a služebník všech.“ ³⁶Pak vzal dítě, postavil je doprostřed nich, objal je a řekl jim: ³⁷„Kdo přijme jedno z takových dětí v mém jménu, přijímá mne; a kdo mne přijme, nepřijímá mne, ale toho, který mě poslal.“ (Mk 9,35–37)

Osobní studium

Přečti si text Mk 9,30–41. Co mají společného a v čem se liší první dvě Ježíšovy předpovědi o jeho smrti a zmrtvýchvstání (viz Mk 8,31)? Jaký spor vznikl mezi učedníky? Jak ho Ježíš řeší?

V první předpovědi Ježíš mluví o těch, kteří ho odmítnou a zabijí. V druhé předpovědi Ježíš přidává informaci, že bude zrazen. Neoznačuje konkrétně svého zrádce, ale čtenář už ví, kdo jím je, protože autor evangelia ho ztotožňuje již na začátku s Jidášem (viz Mk 3,19). Ježíš opět mluví o svém zabití a následném vzkříšení po třech dnech. Zdá se však, že učedníci se o podrobnosti této předpovědi zajímají ještě méně než při první předpovědi. Nevídaná zpráva nevyvolá diskuzi.

Při své první předpovědi se Ježíš nacházel na sever od Galilejského moře, nedaleko Cesareje Filipovy (Mk 8,27). Při této druhé předpovědi prochází Galileou (Mk 9,30) a vchází do města Kafarnaum (Mk 9,33). Docela dobře si proto umíme představit jeho cestu ze severu na jih. Do města však vstupuje sám, protože dvanáct učedníků zůstává pozadu. Když se opět setkají, Ježíš se učedníků ptá, o čem si během cesty

povídali. Všichni jsou potichu, což je jasné znamení, že jim je jeho otázka nepříjemná. Jsou jako malé děti přistižené při něčem, o čem vědí, že je špatné. Učedníci se totiž dohadovali, kdo z nich je nejdůležitější. Ne každý je ochoten si to přiznat, ale otázku, kdo je nejdůležitější či největší, si klademe všichni. V Božím království však tato otázka zní přesně naopak.

Ježíš odpovídá na problém ve dvou krocích. Nejprve jasně říká, že pokud chce být někdo první (největší), musí se stát služebníkem. Potom Ježíš ilustruje svou myšlenku skutkem. Nedaleko zřejmě stálo dítě a poslouchalo. Ježíš dítě vzal a postavil ho do středu skupiny. Možná se dítě cítilo nejistě, proto Ježíš dítě objal. Pak svým učedníkům vysvětluje: „Kdo přijme jedno z takových dětí v mém jménu, přijímá mne; a kdo mne přijme, nepřijímá mne, ale toho, který mě poslal“ (Mk 9,37). Tak spojuje malé dítě se samotným Bohem. Ukazuje, že pomoc těm, kteří konají křesťanskou službu, dokonce i v malých věcech, nezůstane v nebi bez povšimnutí.

Jan se pak ptá na cizince, kteří v jeho jménu vyhánějí demony. Nezdá se to ani jemu, ani ostatním učedníkům. Ježíš je však učí důležitou lekcí: „Kdo není proti nám, je pro nás“ (Mk 9,40).

Aplikace

Jaká je biblická myšlenka důležitosti a velikosti v protikladu k představám světa? O jaký druh velikosti usiluješ ty?

ZDRAVÍ LIDÉ V PEKLE?

⁴²Kdo by svedl k hříchu jednoho z těchto nepatrných, kteří ve mne věří, lépe by mu bylo, kdyby mu dali na krk mlýnský kámen a hodili ho do moře. ⁴³Svádí-li tě k hříchu tvá ruka, utni ji; lépe je pro tebe, vejdeš-li do života zmrzačen, než abys šel s oběma rukama do pekla, do ohně neuhastitelného. (Mk 9,42.43)

Osobní studium

Přečti si text Mk 9,42–50. Co je hlavní myšlenkou Ježíšových slov v těchto verších?

Na první pohled se může zdát, že je tato pasáž sbírkou nesourodých Ježíšových výroků, které jsou pospojovány bez jakéhokoli smyslu. Při bližším pohledu však zjistíme, že každý následující výrok nějakým způsobem souvisí s tím předchozím. V pasáži se zmiňují tři hlavní pojmy, které postupně rozvíjejí Ježíšovo učení: „svést ke hříchu“, „oheň“ a „sůl“.

Jeho první výrok o „nepatrných“ se týká nově věřících. Učitelé a vůdci mají v Božím království za úkol postarat se o nově obrácené lidi se zvláštní péčí. Takový postoj navazuje na starozákonní etiku péče o ty nejslabší ve starověké společnosti – vdovy, sirotky a cizince. Pro zdůraznění tohoto tématu Ježíš používá hyperbolu, že by bylo lepší utopit se v moři než způsobit hřích jednoho z těchto „nepatrných“.

Myšlenka „svést k hříchu“ zabírá v tomto odstavci nejdlejší část. Před čtenářem stojí dvě hádanky. Za prvé, opravdu Ježíš vede lidi k tomu, aby si utali ruku či nohu nebo si vyloupili oko? Za druhé, opravdu přichází s učením o věčně hořícím pekle?

Na první otázku musí zaznít rozhodné „ne“, Ježíš neučí mrzačení. Takovou pra-

xi judaismus odmítal (porovnej Dt 14,1; 1Kr 18,27.28). Ježíš používá hyperbolu (přehánění, zveličení), aby vyjádřil důležitost svých slov. Je-li hrozná být jen představa ztráty ruky, nohy nebo oka, o co větší pohromou by mělo být pro křesťana zhřešit!

I na druhou otázku je třeba odpovědět záporně. Ne, Ježíš neučí o věčně hořícím pekle. Jak to víme? První pasáž obsahuje určitý komický efekt. Vykresluje před námi obraz lidí, kteří vstupují do nebeského města s jedním okem, jednou nohou nebo jednou rukou. Jak by pak vypadal zástup lidí směřujících do pekla? Nemělo by to být právě naopak? Opravdu se do pekla dostanou zdraví, zatímco do nebe bez končetin a slepí? Tato představa je až komická. Pokud takové vážné téma vyznívá směšně, je zřejmé, že Ježíš ke zdůraznění svých slov používá hyperbolu. Hřích je třeba brát natolik vážně, že by bylo lepší přijít o ruku, nohu nebo oko než zhřešit.

Pokud jde o to, zda je peklo věčné, je třeba říci, že věčné jsou jeho důsledky, nikoli samotný oheň pekla. „Neboť Bůh tak miloval svět, že dal svého jediného Syna, aby žádný, kdo v něho věří, nezahynul, ale měl život věčný“ (J 3,16; zvýraznění přidáno). Ti, kdo jsou ztraceni, neboří navždy; místo toho zahynou navždy – a v tom je obrovský rozdíl!

Aplikace

Která tvá slova nebo skutky by mohla nově obráceného člověka svést k hříchu? Proč? Na co je třeba dávat si pozor?

PODNĚTY K ZAMYŠLENÍ

Přečtěte si 47. kapitolu „Pod horou proměnění“ (DA 426–446; TV 273–276) a 48. kapitolu „Rozhovory s učedníky“ (DA 426–446; TV 277–284) z knihy *Touha věků*.

„Slávu předchází pokora. Na důležitá místa mezi lidmi vyvyšují nebesa takové jedince, kteří se – jako Jan Křtitel – dokážou pokořit před Bohem. Učedník s dětskou upřímností a otevřeností je v práci na Božím díle nejúspěšnější. Nebesa spolupracují s každým, kdo nehledá vlastní slávu a usiluje o záchranu druhých.“ (DA 436; TV 280)

„Nikoho, kdo věří v Krista, nemáme zlehčovat, i když je jeho víra slabá a následuje Ježíše nejistým krokem dítěte. Všemi přednostmi, které nám Bůh dal, ať už je to vzdělání, dobré způsoby, ušlechtilost, křesťanská výchova či náboženská zkušenost, máme podle svých možností sloužit těm, kterým se těchto darů nedostalo. Jsme-li silní, máme podpírat slabší. Andělé slávy mají tvář nebeského Otce stále před sebou a s radostí slouží jeho dětem. Zvláštní péči věnují ustrašeným lidem, kteří mají potíže se svými povahovými nedostatky. Andělé jsou vždy tam, kde je jich nejvíce potřeba, pomáhají lidem, kteří svádějí těžké boje se svým vlastním já a žijí v těžkých podmínkách. Práví Kristovi následovníci s nimi v této službě spolupracují.“ (DA 440; TV 282.283)

Otázky k rozhovoru

1. Přečtěte si ještě jednou text Mk 8,27–29. Kdy a jak vyznáváte druhým svou víru v Ježíše jako svého Spasitele?
2. Jaká je správná rovnováha mezi zážitkem společenství s Kristem na hoře proměnění a obyčejnou zkušeností služby lidem v nouzi?
3. Ve třídě diskutujte o odpovědi na aplikační otázku o „důležitosti“ a „velikosti“ z části na středu. Jaký je podle vás rozdíl mezi tím, jak vnímá velikost svět, a jak ji vnímá Bůh? Mohli byste uvést příklady lidí, které sice svět obdivuje a považuje za „velké“, ale je dost možné, že Bůh má jiný názor? A naopak, znáte lidi, které svět přehlíží, ale Bůh je může považovat za „velké“? Co nám tento rozdíl říká o pokřiveném vnímání hodnot, které vyznává tento svět?
4. Proč se potřebujeme naučit brát hřích vážně?